

MANİSA ODA VE BORSALAR
EKONOMİK VERİ ÖZET RAPORLAR
OCAK 2021

Sayın Üyemiz:

Bu bültenimizde aşağıda sıralanan konularla ilgili detaylı bilgilere ulaşabilirsiniz. Raporların oluşturulmasında emeği geçen bütün kurumlarımıza, TEPAV'a, ve Oda-Borsa Akademik Danışmanlarımıza teşekkür ederiz.

1. 2020 Kasım Sanayi Üretim Endeksi – 13 Ocak 2021: Kasım ayında Türkiye (TR) Geneli Sanayi Üretim Endeksi **bir önceki aya (Ekim 2020) göre** yüzde 1,3 artış göstermiştir.

2. Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu Gelişmeleri -Kasım 2020: 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu 2019 yılsonuna göre %10,3 (~18,4 milyar dolar) azalarak yaklaşık 160,9 milyar ABD doları olmuştur.

3. Kısa Vadeli Dış Borç İstatistikleri Gelişmeleri – Kasım 2020: Kısa vadeli dış borç stoku 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla 2019 yılsonuna göre 11,7 milyar ABD doları artmış ve yaklaşık 134,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

4. İşgücü İstatistikleri –Ekim 2020: Türkiye genelinde 2020 Ekim ayında toplam işsiz sayısı, geçen yılın aynı ayına göre göre 391 bin kişi azalarak 4 milyon 5 bin kişi oldu. Böylece işsizlik oranı 0,7, tarım dışı işsizlik oranı ise 0,9 puan azalış göstererek sırasıyla yüzde 12,7 ve yüzde 14,8 olarak gerçekleşti. Genç nüfusta işsizlik oranı ise 1,2 puan artışla yüzde 24,2 olarak gerçekleşti.

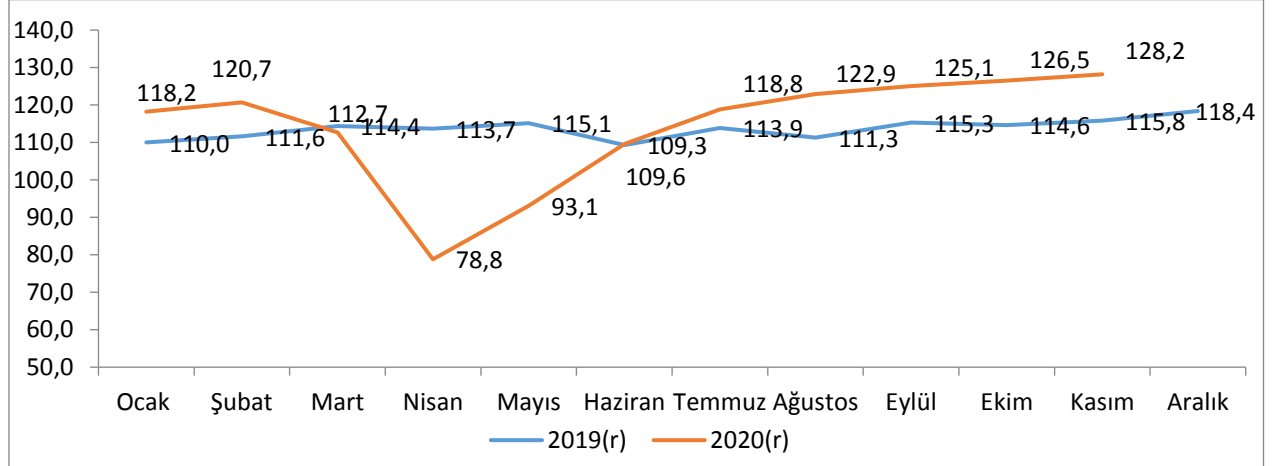
5. TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE): 2017 yılı ve sonrasında düşük seviyelerde seyreden TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE), 2020 yılının ilk çeyreğinde -16,7 puan değerini almış, COVID-19 salgın sürecinin başlaması ve kontrolüne yönelik ülke genelinde alınan sosyal hareketliliği kısıtlayıcı önlemler neticesinde, bir sonraki çeyrekte -21,4 puan seviyesine kadar gerilemiştir.

1. 2020 Kasım Sanayi Üretim Endeksi – 13 Ocak 2021

Kasım 2020 Sanayi Üretim Endeksi'ne ilişkin veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 13 Ocak 2021 tarihinde yayımlandı.

TÜİK tarafından aylık yayımlanan Sanayi Üretim Endeksi, Türkiye'deki sanayi kuruluşlarının toplam üretiminin zaman içindeki değişimi hakkında bilgi vermektedir.¹

Şekil 1: Aylara göre sanayi üretim endeksi (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, 2015=100)

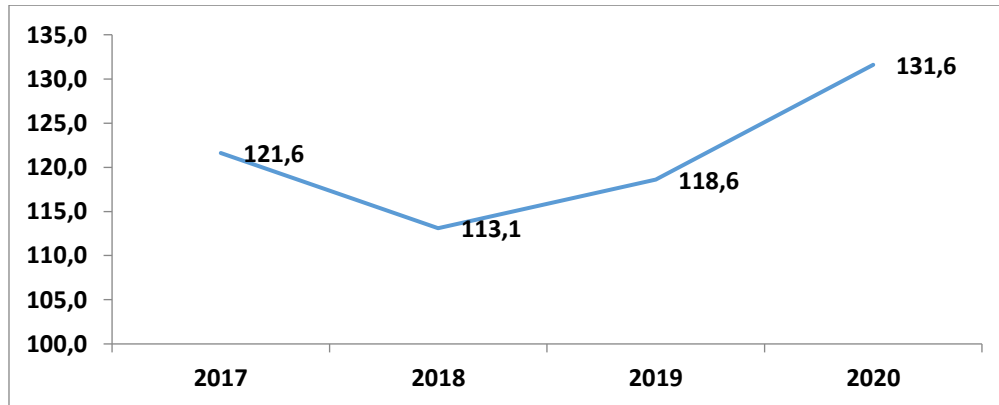

Kasım ayında Türkiye (TR) Geneli Sanayi Üretim Endeksi **bir önceki aya (Ekim 2020) göre** yüzde 1,3 artış göstermiştir. Kasım(2020) ayındaki artışta bir önceki aya göre imalat sanayi sektöründeki yüzde 1,5'lik ve madencilik ve taş ocakçılığı sektöründeki yüzde 0,3'lük artış etkili olmuştur. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe ise yüzde 0,1'lik azalış görülmüştür.

Ana sanayi gruplarına bakıldığında toplam sanayi endeksindeki artışta sermaye malı, dayanıklı tüketim malı ve ara malı sektörlerinde yaşanan artışın etkisi olduğu görülmektedir (sırasıyla yüzde 3,6'lık, 1,6'lık ve 1,2'lik artışlar).

Teknoloji sınıflarına bakıldığında bir önceki aya göre yüksek teknolojlili üretimde yüzde 13,7'lik, orta yüksek teknolojlili üretimde yüzde 1,5'lik, orta düşük teknolojlili üretimde yüzde 1,1'lik ve düşük teknolojlili üretimde yüzde 0,5'lik artış olmuştur.

Şekil 2: Yıllara göre Kasım ayları itibariyle sanayi üretim endeksi (takvim etkisinden arındırılmış, 2015=100)

¹ Bültende mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış veriler kullanılmaktadır.

Endeks **bir önceki yılın aynı ayına göre** yüzde 11,0 oranında artış göstermiştir. Kasım (2020) ayında önceki yıla göre ana sanayi sektörleri itibariyle imalat sanayi sektöründe yüzde 11,6, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe yüzde 7,5 ve madencilik ve taşocakçılığı sektöründe yüzde 4,6 artış yaşanmıştır.

Ana sanayi gruplarına bakıldığında, dayanıklı tüketim malı imalatında yüzde 22,2'lik, ara malı imalatında yüzde 13,1'lik, sermaye malı imalatında yüzde 12,4'lük, dayanıksız tüketim malı imalatında yüzde 7,5'lik ve enerji imalatında yüzde 2,4'lük artış gözlenmiştir.

Bir önceki yılın aynı ayına göre değişime teknoloji sınıflarına göre bakıldığında en yüksek artışın yüzde 15,8'lik artış ile orta yüksek teknolojili üretimde olduğu görülmektedir. Orta yüksek teknolojili üretimi; yüzde 13,8'lik artış ile yüksek teknolojili üretim, yüzde 13,4'lük artış ile orta düşük teknolojili üretim ve yüzde 7,6'lık artış ile düşük teknolojili üretim takip etmiştir.

Tablo 1: Sanayi Üretim Endeksi Büyüme Oranları, Kasım 2020	Önceki Aya Göre (%)	Önceki Yıla Göre (%)
Ara Malı	1,2	13,1
Dayanıklı Tüketim Malı	1,6	22,2
Dayanıksız Tüketim Malı	-0,1	7,5
Enerji	0,5	2,4
Sermaye Malı	3,6	12,4
TOPLAM	1,3	11,0
Tablo 2: Sanayi Üretim Endeksi Sektörel Büyüme Oranları, Kasım 2020		
	Önceki Aya Göre (%)	Önceki Yıla Göre (%)
Madencilik ve Taşocakçılığı	0,3	4,6
İmalat Sanayi	1,5	11,6
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	-0,1	7,5
TOPLAM	1,3	11,0
Tablo 3. Sanayi Üretim Endeksi Teknoloji Sınıflarına Göre Büyüme Oranları, Kasım 2020		
	Önceki Aya Göre (%)	Önceki Yıla Göre (%)
Düşük Teknoloji	0,5	7,6
Orta Düşük Teknoloji	1,1	13,4
Orta Yüksek Teknoloji	1,5	15,8
Yüksek Teknoloji	13,7	13,8
TOPLAM	1,3	11,0

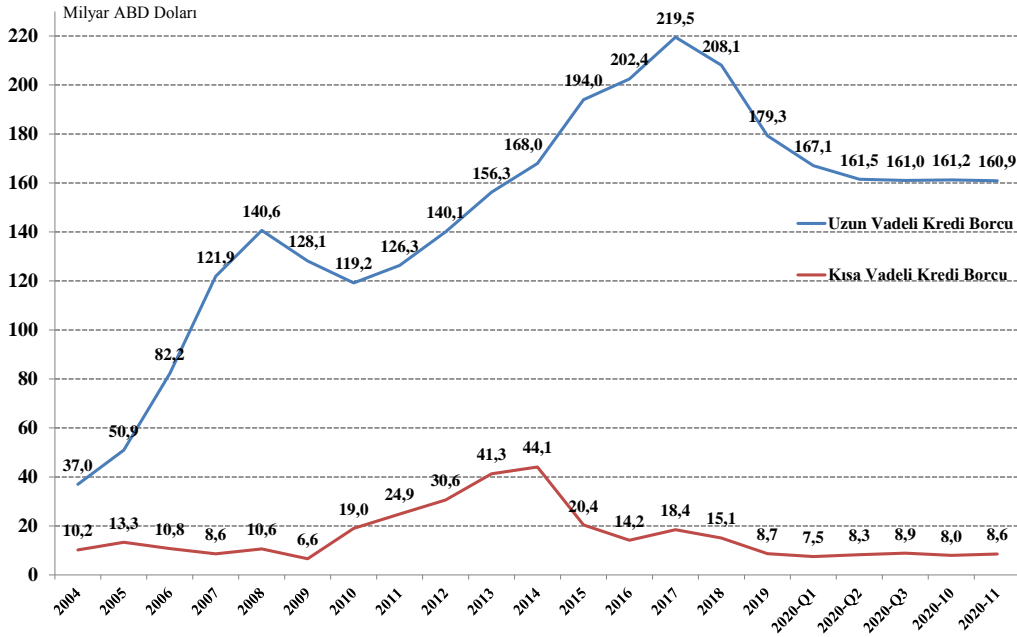
2. ÖZEL SEKTÖRÜN KREDİ BORCU-Kasım 2020:

Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcuna ilişkin Kasım ayı verileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 14 Ocak 2021 tarihinde yayımlandı.²

Söz konusu veriler, özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa ve uzun vadeli kredilerin borçlu ve alacaklı bilgileri, döviz cinsi, kullanım, anapara/faiz ödemeleri ve ödeme planları şeklindeki kredi ayrıntıları, işlemlere aracılık eden bankalar tarafından TCMB'ye işlem bazında gönderilen bildirim formlarından derlenmektedir.

Buna göre, 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu 2019 yılsonuna göre %10,3 (~18,4 milyar dolar) azalarak yaklaşık 160,9 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde kısa vadeli kredi borcu ise %1,6'lık bir düşüşle 8,6 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Böylelikle toplam kredi borcu yaklaşık 18,5 milyar ABD doları azalarak 169,5 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu (2004 – Kasım 2020)

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, finansal kesimin kredi borcunun (%43,3), finansal olmayan kesimin kredi borcundan (%56,7) daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2014 yılından 2017 yılsonuna kadar uzun vadeli krediler içinde finansal kesimin payının, finansal olmayan kesimin payından daha yüksek bir seviyede olduğu görülmekteydi. Büyük çoğunluğunu bankaların oluşturduğu finansal kesimin uzun vadeli kredi borcu, 2019 yılsonuna göre 7,2 milyar ABD doları azalarak 69,7 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Finansal olmayan kuruluşların borcu ise 2019 yılsonuna göre 11,2 milyar ABD doları azalmış ve 91,2 milyar ABD doları olmuştur (Tablo 1).

Alacaklıya göre dağılım verileri, tahvil alacaklıları hariç toplam kredi borcunun büyük ölçüde özel alacaklılara olan borçlardan oluştuğunu göstermektedir (%83). Özel alacaklıların uzun vadeli kredi borcu 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla, 2019 yılsonuna göre 17,2 milyar ABD doları azalarak 108,7 milyar ABD doları seviyesine gerilemiş ve böylelikle toplam uzun vadeli kredilerdeki payı %67,5 olmuştur. Tahvil hariç toplam kredi borcunun %17'sini oluşturan resmi alacaklar ise 22,2 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 1).

² TCMB, her ay verileri geçmişe dönük revize ettiği için bilgi notlarında yer alan tablolardaki eski yıllara ait veriler farklılık gösterebilmektedir.

Tablo 1: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2017	2018	2019	2020-Q1	2020-Q2	2020-Q3	2020-10	2020-11
Borçluya Göre Dağılım	219,50	208,05	179,29	167,05	161,50	161,03	161,23	160,89
I- Finansal	114,53	102,60	76,86	74,72	70,32	70,59	70,04	69,67
i- Bankalar	96,10	84,90	63,92	62,65	60,21	60,97	60,48	60,07
- Krediler	65,98	56,71	42,93	41,56	40,31	40,63	40,17	39,73
- Tahvil	30,12	28,19	20,99	21,09	19,90	20,34	20,32	20,34
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	18,43	17,70	12,94	12,08	10,11	9,62	9,55	9,61
- Krediler	13,16	12,91	9,02	8,32	7,40	6,91	6,85	6,92
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,71	0,55	0,28	0,23	0,21	0,20	0,19	0,18
- Tahvil	4,56	4,24	3,64	3,52	2,51	2,51	2,51	2,51
II-Finansal Olmayan	104,97	105,46	102,43	92,33	91,18	90,44	91,19	91,21
- Krediler	84,33	86,52	83,77	73,90	73,73	73,46	73,60	73,46
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	13,14	11,91	10,95	10,94	10,44	10,03	9,99	10,01
- Ticari Krediler	0,43	0,45	0,54	0,56	0,54	0,49	0,48	0,62
- Tahvil	7,06	6,56	7,17	6,93	6,47	6,46	7,12	7,12
Alacaklıya Göre Dağılım	219,50	208,05	179,29	167,05	161,50	161,03	161,23	160,89
I- Resmi Alacaklılar	30,38	25,19	21,66	21,19	21,96	21,57	21,54	22,24
II- Özel Alacaklılar	147,37	143,87	125,83	114,32	110,66	110,14	109,74	108,67
i- Yabancı Ticari Bankalar	85,94	81,79	65,57	62,45	60,07	60,35	60,06	58,64
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	33,07	35,55	33,04	32,29	31,66	31,26	31,17	31,33
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	15,88	14,64	15,06	7,39	7,00	6,63	6,60	6,60
iv- Finansal Olmayan	12,49	11,90	12,16	12,19	11,94	11,90	11,91	12,10
III- Tahvil Alacaklıları	41,75	38,99	31,80	31,54	28,87	29,32	29,95	29,98

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, borcun tamamına yakınının finansal kesime ait olduğu görülmektedir. Finansal kuruluşların kredi borcunun toplam kısa vadeli borçlar içindeki payı %83,5 iken finansal olmayan kesimin payı %16,5'tir.

Kısa vadeli kredi borcu içinde finansal kuruluşların borcu 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla, 2019 yılsonuna göre 318,5 milyon ABD doları artarak 7,1 milyar ABD dolarına yükselmiş, finansal olmayan kuruluşların borcu 454 milyon ABD doları azalmış ve yaklaşık 1,4 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Alacaklıya göre dağılım incelendiğinde ise kısa vadeli toplam kredi borcunun (tahvil alacaklıları hariç) neredeyse tamamının özel alacaklılara olan borçlar olduğu (%99,1), bunun da büyük ölçüde yabancı ticari bankalara olan borçlardan oluştuğu görülmektedir. Yabancı ticari bankalara olan borçlar, 2020 yılı Kasım ayı sonunda, 2019 yılsonuna göre 157,7 milyon ABD doları artmış ve 6,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2017	2018	2019 (***)	2020-Q1	2020-Q2	2020-Q3	2020-10	2020-11
Borçluya Göre Dağılım	18,43	15,09	8,70	7,52	8,29	8,91	7,97	8,57
I- Finansal	15,30	11,29	6,83	5,82	6,78	7,55	6,68	7,15
i- Bankalar (*)	12,72	9,44	5,67	4,76	5,88	6,75	5,82	6,04
- Krediler	12,63	9,36	5,65	4,71	5,78	6,51	5,57	5,78
- Tahvil	0,09	0,08	0,02	0,06	0,10	0,23	0,25	0,26
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	2,58	1,85	1,16	1,05	0,90	0,80	0,86	1,11
- Krediler	2,27	1,35	1,00	0,93	0,85	0,75	0,85	1,08
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,31	0,49	0,16	0,13	0,06	0,05	0,01	0,03
- Tahvil	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
II- Finansal Olmayan	3,13	3,80	1,87	1,70	1,51	1,36	1,29	1,42
- Krediler	3,01	3,18	1,58	1,47	1,28	1,23	1,17	1,27
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,11	0,62	0,29	0,23	0,23	0,13	0,12	0,14
- Tahvil	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Alacaklıya Göre Dağılım	18,43	15,09	8,70	7,52	8,29	8,91	7,97	8,57
I- Resmî Alacaklılar	0,56	0,36	0,22	0,13	0,14	0,10	0,10	0,08
II- Özel Alacaklılar	17,76	14,65	8,46	7,34	8,05	8,57	7,62	8,23
i- Yabancı Ticari Bankalar	14,83	11,26	6,60	5,73	6,53	7,35	6,42	6,75
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	1,82	2,04	1,16	1,07	0,98	0,82	0,77	0,88
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	0,83	0,81	0,35	0,17	0,16	0,10	0,10	0,22
iv- Finansal Olmayan	0,29	0,53	0,36	0,37	0,39	0,30	0,33	0,38
III-Tahvil Alacaklıları	0,10	0,08	0,02	0,06	0,10	0,23	0,25	0,26
IV-Diğer (**)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

(*) Repo işlemlerinden doğan borçlar dahil değildir.

(**) Bankaların yurt dışından sağladığı kredi borcunun alacaklı toplamı, alacaklı dağılımının yapılamadığı 2004-2009 dönemi için 'Diğer' başlığı altında gösterilmiştir.

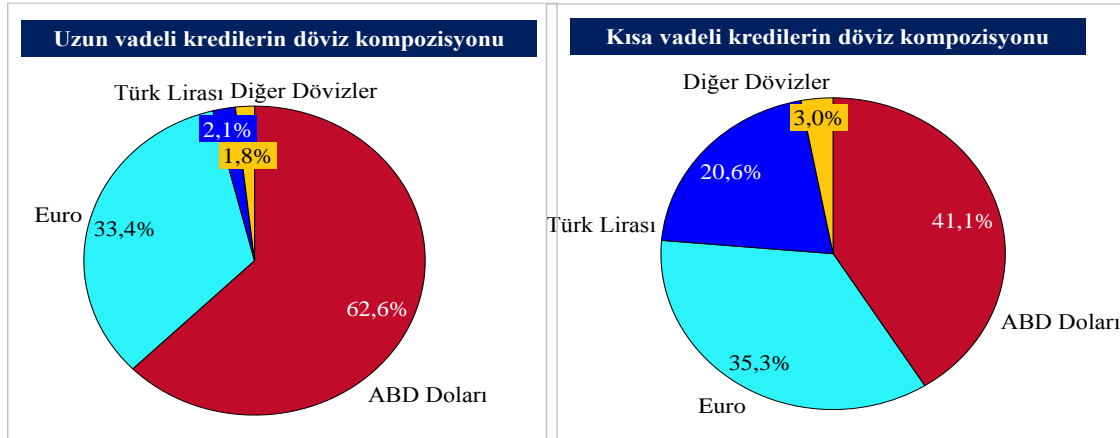
(***) 4 Aralık 2019 tarih ve 1814 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı çerçevesinde, "Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.'nın dış borç verileri Aralık 2019 itibarıyla kamu sektörü altında takip edilmeye başlanmıştır.

Kaynak: TCMB

Bunların yanı sıra uzun vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında, özel sektörün yurt dışından ağırlıklı olarak ABD doları cinsinden borçlandığı görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kredi borçları içindeki payı 2019 yılsonuna göre 2 yüzde puan artmış ve 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla %62,6 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %33,4 ile Euro, %2,1 ile Türk Lirası ve %1,8 ile diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Kısa vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında da ağırlığın ABD doları cinsinden kredilerde olduğu görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kısa vadeli kredi borçları içindeki payı 2019 yılsonuna göre 2,2 yüzde puan azalarak 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla %41,1 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %35,3 ile Euro, %20,6 ile Türk Lirası ve %3 ile de diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Şekil 2: Özel Sektörün Yurt Dışından Borçlandığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu (Kasım 2020, yüzde dağılım)

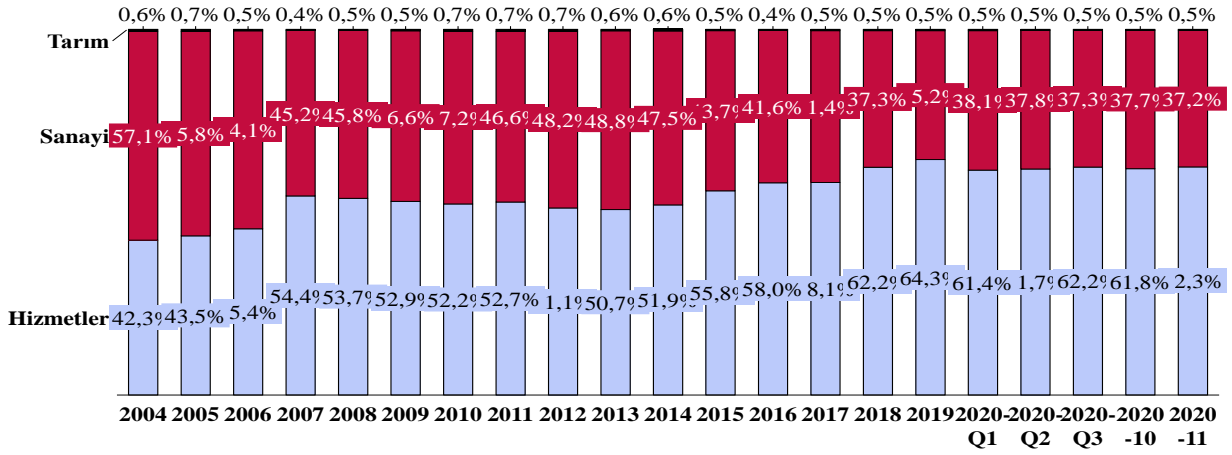
Kaynak: TCMB

2020 yılı Kasım ayı itibarıyla özel sektörün uzun vadeli finansal olmayan kredi borcunun %62,3'ü hizmetler, %37,2'si sanayi ve %0,5'i de tarım sektörü tarafından kullanılmıştır. 2000'li yılların başlarından 2007 yılına kadar kredi borcunda sanayi sektörü öne çıkarken, 2007 yılından itibaren hizmetler sektörünün uzun vadeli borçlanmadaki payı artmaya başlamıştır (Şekil 3a).

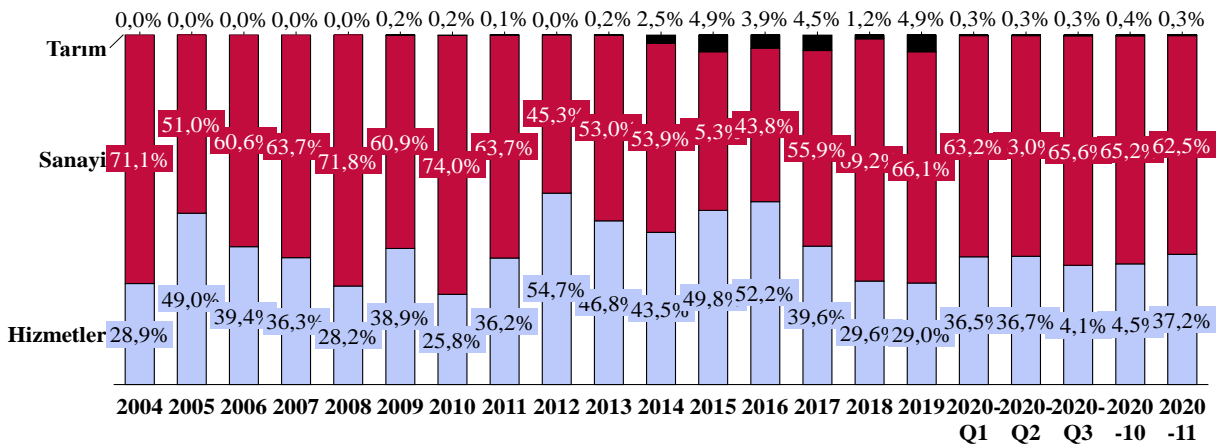
Kısa vadeli finansal olmayan kredi borcunun sektörel dağılımına bakıldığında sanayi sektörünün payını 2019 yılsonuna göre payını 3,6 yüzde puan azaldığı görülmektedir. Sanayi sektörü tarafından kullanılan kredilerin,

kısa vadeli finansal olmayan krediler içindeki payı 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla %62,5 olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler ve tarım sektörlerinin payları ise sırasıyla, %37,2 ve %0,3'tür (Şekil 3b).

Şekil 3a: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcunun Sektör Dağılımı (2004-Kasım 2020; yüzde)

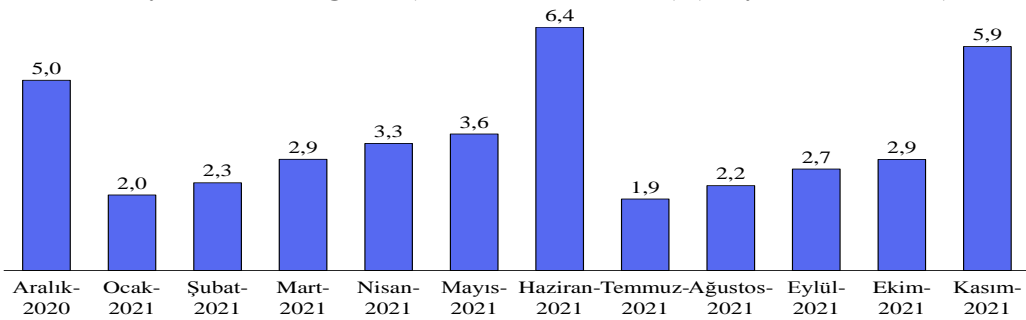
Şekil 3b: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredi Borcunun Sektör Dağılımı (2004-Kasım 2020, yüzde)

Kaynak: TCMB

Son olarak özel sektörün yurt dışından sağladığı kredi borcu 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla kalan vadeye göre incelendiğinde, 1 yıl içinde toplam 41,2 milyar ABD doları kadar anapara geri ödemesi gerçekleştirileceği görülmektedir.

Şekil 4: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kalan Vadesi 1 Yıla Kadar Olan Toplam Kredi Borcunun Aylara Göre Dağılımı (Ticari krediler hariç) (Milyar ABD Doları)

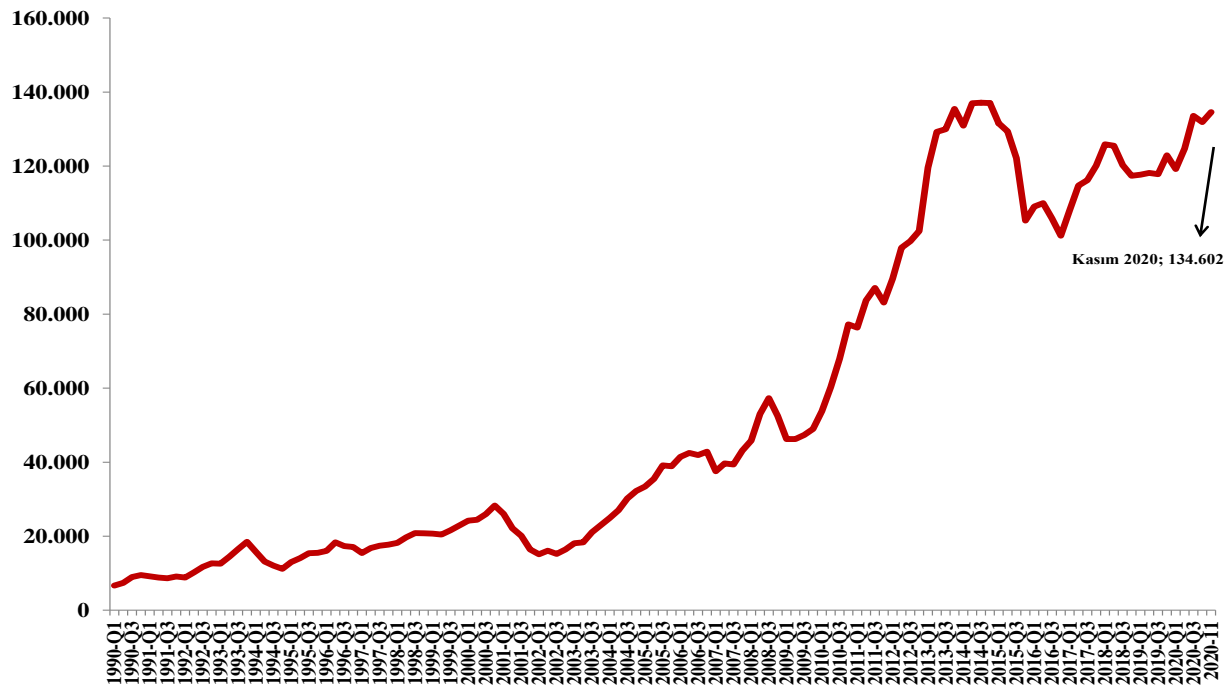
Kaynak: TCMB

3. Kısa vadeli dış borçlara ilişkin 2020 Kasım ayı verileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 15 Ocak 2021 tarihinde yayımlandı³.

Kısa vadeli dış borçlar, temel olarak bankaların aylık döviz vaziyeti stokları, özel sektörün yurt dışından sağladığı kredilerin izlendiği veri tabanı, ticari kredilere ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ithalat verileri ve Merkez Bankası aylık döviz vaziyeti kaynaklarından derlenmektedir.

Buna göre, kısa vadeli dış borç stoku 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla 2019 yılsonuna göre 11,7 milyar ABD doları artmış ve yaklaşık 134,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Şekil 1). Aynı dönemde bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 188 milyon ABD doları azalarak 55,5 milyar ABD dolarına gerilemiştir. Diğer sektörler kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 1 milyar ABD doları azalarak 57,7 milyar ABD dolarına gerilemiştir.

Şekil 1: Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (1990:Q1- Kasım 2020, Milyon ABD Doları)

Kaynak: TCMB

Kısa vadeli dış borç stokunun %41,3'ü bankalar kaynaklı borçlardan oluşmaktadır. Bankalar kaynaklı borçların %14,6'sını ise krediler oluşturmaktadır. Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli krediler 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla yaklaşık 8,1 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam, kısa vadeli kredilerde 2019 yılsonuna göre %6,1'lik bir artış yaşandığı anlamına gelmektedir. Aynı dönemde yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesabı %3,6 oranında, banka mevduatları %8,3 oranında azalırken, TL cinsinden mevduatları %8,8 oranında artmıştır (Tablo 1).

Diğer sektörlerin yurt dışından sağladığı kısa vadeli borçlar ise 2019 yılsonuna göre %1,7 oranında azalarak 57,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (2018:Q1- Kasım 2020, Milyon ABD Doları)

³ TCMB, her ay verileri geçmişe dönük revize ettiği için bilgi notlarında yer alan tablolardaki eski yıllara ait veriler farklılık gösterebilmektedir.

	2018				2019				2020				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Ekim	Kasım
MERKEZ BANKASI	1.437	1.826	6.706	5.914	5.898	6.492	6.397	8.413	8.385	19.630	21.021	21.132	21.309
BANKER KREDİ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MUHABİR AÇIKLARI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MEVDUAT	1.437	1.826	6.706	5.914	5.898	6.492	6.397	8.413	8.385	19.630	21.021	21.132	21.309
GENEL HÜKÜMET	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BANKALAR	69.702	67.034	60.648	57.041	57.012	56.923	56.765	55.737	54.550	55.702	56.539	54.629	55.549
KREDİLER	16.906	17.033	13.794	10.985	9.373	10.026	9.383	7.626	6.640	7.876	9.196	8.066	8.091
DÖVİZ TEVDİAT HESABI	21.029	19.313	19.118	18.994	19.402	20.059	20.625	21.083	21.076	20.693	21.451	21.338	20.334
BANKA MEVDUATI	17.315	17.283	16.818	13.017	13.193	13.146	13.213	13.392	12.190	11.407	11.076	11.506	12.287
TL CİNSİNDEN MEVDUAT	14.452	13.405	10.918	14.045	15.044	13.692	13.544	13.636	14.644	15.726	14.816	13.719	14.837
DİĞER SEKTÖRLER	54.733	56.663	52.925	54.408	54.782	54.718	54.635	58.746	56.263	49.382	55.991	56.123	57.744
TİCARİ KREDİLER	48.580	50.878	47.629	48.763	50.434	50.214	50.636	55.712	53.507	46.968	53.829	53.975	55.216
İTHALAT BORÇLARI	44.650	46.949	43.696	44.130	45.747	45.757	45.987	50.634	49.580	43.650	50.690	51.049	52.404
PREF.&PEŞİN İHRACAT	3.930	3.929	3.933	4.633	4.687	4.457	4.649	5.078	3.927	3.318	3.139	2.926	2.812
DİĞER KREDİLER	6.153	5.785	5.296	5.645	4.348	4.504	3.999	3.034	2.756	2.414	2.162	2.148	2.528
KAMU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ÖZEL	6.153	5.785	5.296	5.645	4.348	4.504	3.999	3.034	2.756	2.414	2.162	2.148	2.528
TOPLAM	125.872	125.523	120.279	117.363	117.692	118.133	117.797	122.896	119.198	124.714	133.551	131.884	134.602

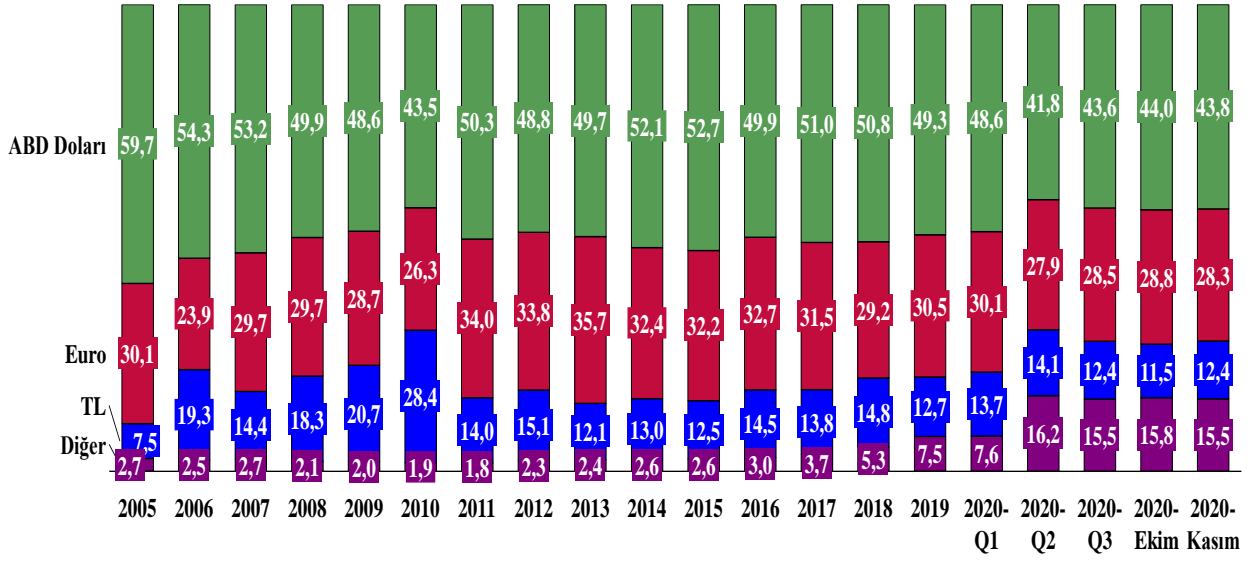
Kaynak: TCMB

Kısa vadeli dış borç stokunun borçlu bazında dağılımı incelendiğinde, tamamı kamu bankalarından oluşan kamu sektörünün borcunun 2020 Kasım ayı itibarıyla, 2019 yılsonuna göre %1,8 oranında azaldığı ve 24,6 milyar ABD dolarına gerilediği görülmektedir. Kısa vadeli dış borç stokunun %65,9'unu oluşturan özel sektörün kısa vadeli dış borç stoku ise 2020 yılı Kasım ayında, 2019 yılsonuna göre %0,8 oranında azalmış ve 88,7 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir.

Alacaklı bazında dağılım incelendiğinde ise özel kredi alacaklıların %43,1'ini oluşturan parasal kuruluşlara olan kısa vadeli borçların 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla, bir önceki yılsonuna göre %28,4 oranında arttığı ve 57,8 milyar ABD dolarına yükseldiği görülmektedir. Aynı dönemde parasal olmayan kuruluşlara olan kısa vadeli borçlar ise %1,6 oranında azalmış ve 76,2 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla 511 milyon ABD doları olan tahvil ihraçlarının 2019 yılsonuna göre %662,7 oranında arttığı görülmektedir.

Kısa vadeli dış borç stokunun 2005 – Kasım 2020 dönemindeki döviz kompozisyonu incelendiğinde, 2005 yılına kıyasla yaklaşık yüzde 16 puan azalmakla birlikte, ABD dolarının payının, euro ve diğer dövizlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla, kısa vadeli dış borç stokunun %43,8'i ABD doları, %28,3'ü Euro, %12,4'ü TL ve %15,5'i de diğer döviz cinslerinden oluşmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Kısa Vadeli Dış Borç Stokunun Döviz Kompozisyonu, % (2005 – Kasım 2020)

Kaynak: TCMB

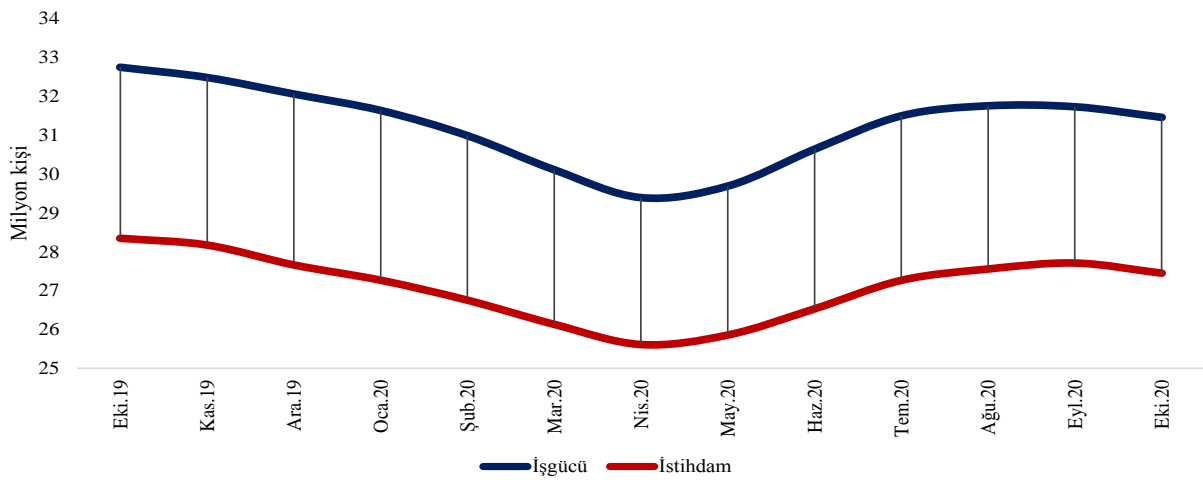
Son olarak kısa vadeli dış borç stokunu kalan vadeye göre değerlendirmek gerekirse 2020 yılı Kasım ayı itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış kısa vadeli dış borç stokunun 184,3 milyar ABD doları olduğu görülmektedir. Söz konusu stokun yaklaşık %26,9'u özel bankaların borçlarından oluşmaktadır. 16,7 milyar ABD dolarlık kısmı ise Türkiye'de yerleşik bankaların ve özel sektörün, yurt dışı şubeleri ile iştiraklere olan borçlarından oluşmaktadır. Kalan vadeye göre dış borç stoku borçlu bazında ele alındığında, özel sektörün %65,8'lik oran ile en büyük paya sahip olduğu tespit edilmiştir. Kamu sektörü ve Merkez Bankası'nın payları ise sırasıyla, %22,6 ve %11,6'dır.

4. 2020 Ekim ayı Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 11 Ocak 2021 tarihinde açıklandı.

Türkiye genelinde 2020 Ekim ayında toplam işsiz sayısı, geçen yılın aynı ayına göre göre 391 bin kişi azalarak 4 milyon 5 bin kişi oldu. Böylece işsizlik oranı 0,7, tarım dışı işsizlik oranı ise 0,9 puan azalış göstererek sırasıyla yüzde 12,7 ve yüzde 14,8 olarak gerçekleşti. Genç nüfusta işsizlik oranı ise 1,2 puan artışla yüzde 24,2 olarak gerçekleşti.

Mart 2020’de Türkiye genelinde 15 yaş ve üstü bireylerde istihdam edilen kişi sayısı, bir önceki yıla göre 896 bin kişi azalarak 27 milyon 447 bin kişi oldu.

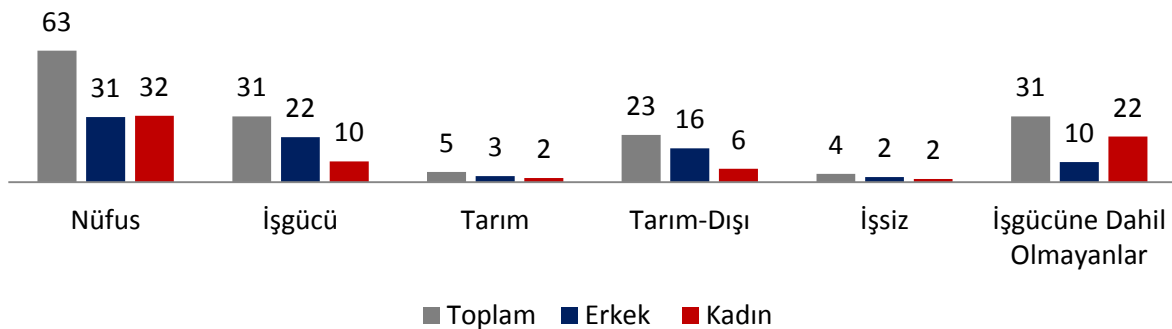
Grafik 1. Türkiye’de 15 yaş ve üzerinde istihdam edilen kişi sayısı ve 15 yaş ve üzerinde toplam işgücü, Ekim 2019 – Ekim 2020

Kaynak: TÜİK

Ekim 2020’de, 15 yaş ve üzeri bireylerde işgücüne dâhil olmayan kadınların sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1.4 milyon kişi artarak 21,8 milyon olurken, işgücüne dâhil olmayan erkeklerin sayısı da 9,7 milyon olarak gerçekleşti. Toplamda iş gücüne dâhil olmayanlar ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,5 milyon kişi artarak 31,5 milyon kişiye yükseldi. Tarım istihdamı 4,8 milyon, tarım dışı istihdam ise 22,6 milyon kişi olarak gerçekleşti.

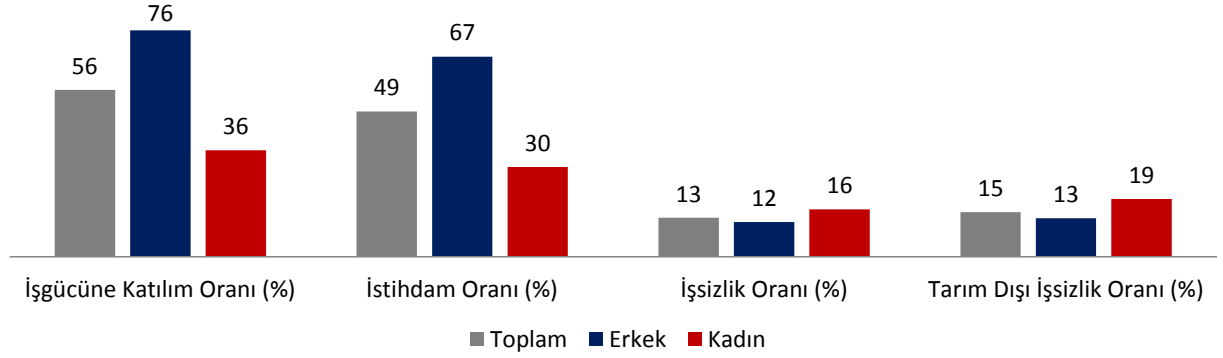
Grafik 2. Mevsim etkilerinden arındırılmamış yıllık temel işgücü göstergeleri, 15 ve daha yukarı yaşta kişiler, milyon kişi, Ekim 2020

Kaynak: TÜİK

Kadınlarda işgücüne katılma oranı bir yıl önceki yılın aynı dönemine göre 3,4 puan azalarak yüzde 35,6 seviyesinde, erkeklerde ise yüzde 55,7 olarak gerçekleşti. 2020 Ekim’de toplamda işgücüne katılım oranı yüzde 55,7 oldu. İşsizlik oranı toplamda yüzde 12,7 kadınlarda yüzde 15,5; erkeklerde ise yüzde 11,5 olarak gerçekleşti.

Grafik 3. Mevsim etkilerinden arındırılmamış yıllık temel işgücü göstergeleri, 15 ve daha yukarı yaşta kişiler, yüzde, Ekim 2020

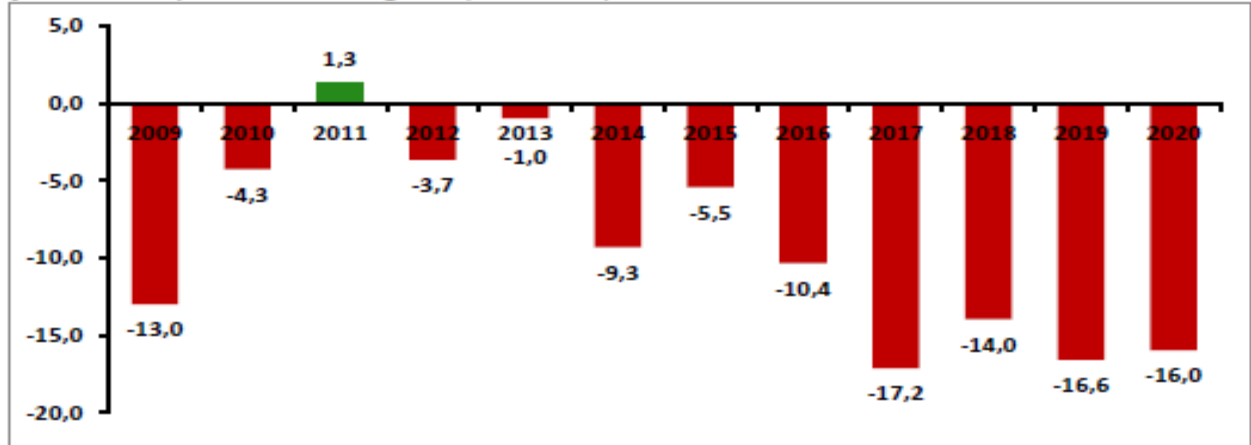
Kaynak: TÜİK

COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİNDE TARİHİ DÜŞÜK SEVİYELER GÖRÜLDÜ

2017 yılı ve sonrasında düşük seviyelerde seyreden TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE), 2020 yılının ilk çeyreğinde -16,7 puan değerini almış, COVID-19 salgın sürecinin başlaması ve kontrolüne yönelik ülke genelinde alınan sosyal hareketliliği kısıtlayıcı önlemler neticesinde, bir sonraki çeyrekte -21,4 puan seviyesine kadar gerilemiştir. Nisan ayında gerçekleşen değer TEPE'nin en dip seviyesini teşkil ettiği dikkat çekmektedir. Diğer taraftan, Haziran ayı ile birlikte tedbirlerin kaldırılmasıyla TEPE'de de yılın ikinci yarısına yayılan tedrici bir toparlanma eğilimi gözlenmiş, üçüncü ve dördüncü çeyreklerde, sırasıyla -15,2 ve -10,6 değerlerini almıştır.

Perakende güveni Aralık ayında hem geçen yıla hem de geçen aya göre artış göstermiş ancak, 2020 yılını negatif seviyede tamamlamıştır. TEPE'nin 2020 yılı ortalaması -16,0 puan olurken, bu seviye 2019 yılı ortalamasının (-16,6) sınırlı düzeyde üzerindedir. Geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu, önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş, satış ve istihdam beklentileri Aralık 2019'a göre artarken, gelecek döneme dair beklentiler Kasım ayına kıyasla olumsuzlaşmıştır.

Şekil-1. TEPE yıllık ortalama değerler (2009-2020)¹

¹ Bültendeki tablolar ve grafikler -aksi belirtilmediği- sürece mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

Önümüzdeki 3 ayda ilişkin satış beklentileri 2020 yılında, 2019 yılına göre daha iyi performans sergilemiştir. Beklentilerin 2019 yılı ortalaması -12,5 puan olurken, 2020 yılı ortalaması -9,1 puan olmuştur. Çeyreklik frekansta incelendiğinde ise, 2020 yılı ikinci çeyreğinin 2019 yılı son çeyreğine göre daha düşük değer aldığı görülmektedir.

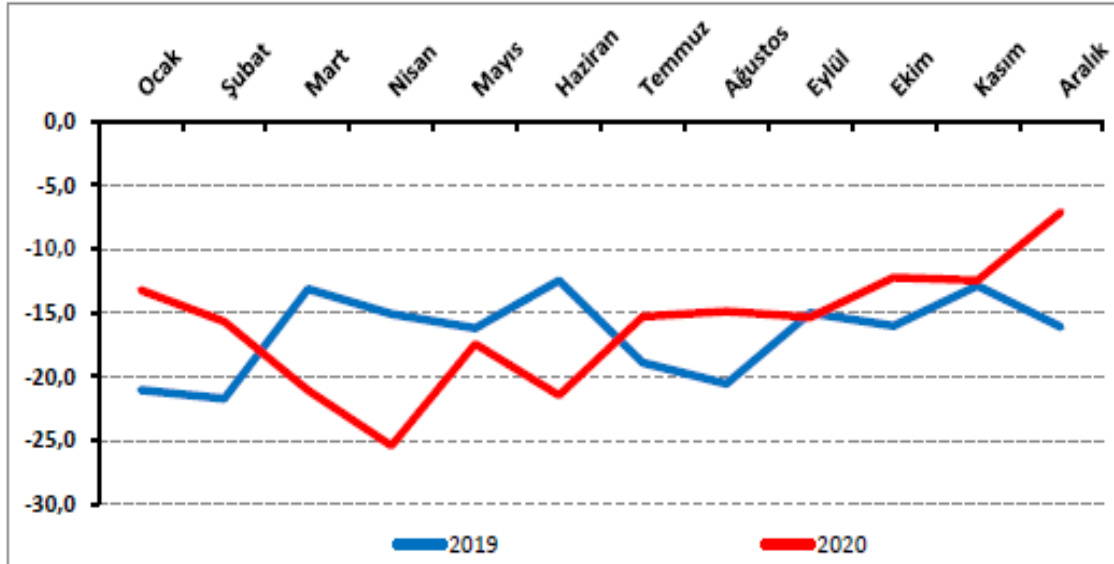
Perakende sektörü için 2020 yılı, 2019 yılına göre iş hacminin daha olumsuz olduğu bir yıl olmuştur. Geçen yıla göre işlerin durumuna dair alt endeks değerinin 2019 yılı ortalaması -42,6 puan olurken, 2020 yılı ortalaması -43,3 puandır. Endeks çeyreklik frekansta ele alındığında da, ilgili soruya verilen yanıtların denge değerinin 2020 yılının ikinci çeyreğinin 2019 yılının 15,9 puan altında olduğu görülmektedir.

Perakende güveni yılı negatifte tamamladı

TEPE değerleri aylar itibarıyla incelendiğinde, endeks değerlerinin 2020 yılı Mart, Nisan, Mayıs, Haziran ve Eylül ayları dışında 2019 yılının aynı dönemlerine göre daha yüksek olduğu izlenmektedir. TEPE'nin 2020 yılı ortalaması -16,0 puan iken, 2019 yılı ortalaması -16,6 puandır. Diğer bir ifadeyle, perakende sektörü güveninde bir önceki yıla kıyasla olası bir iyileşmenin COVID-19 salgın süreci nedeniyle sınırlandığı değerlendirilmektedir.

Aralık ayında -7,1 puan değerini alan TEPE, bir önceki aya göre 5,4 puan, geçen yılın aynı dönemine göre 9,0 puan artmıştır. TEPE değerinin geçen yıla göre artmasında, hem geçtiğimiz üç ayda işlerin gelişimi hem de önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki iyileşmeler etkili olmuştur. Yıl sonuna doğru görece olarak iyileşme görülse de TEPE, 2020 yılının tamamında negatif değer almıştır.

Şekil-2. TEPE (Ocak – Aralık; 2019 – 2020)

Tablo-1. TEPE, Aylık Seri²

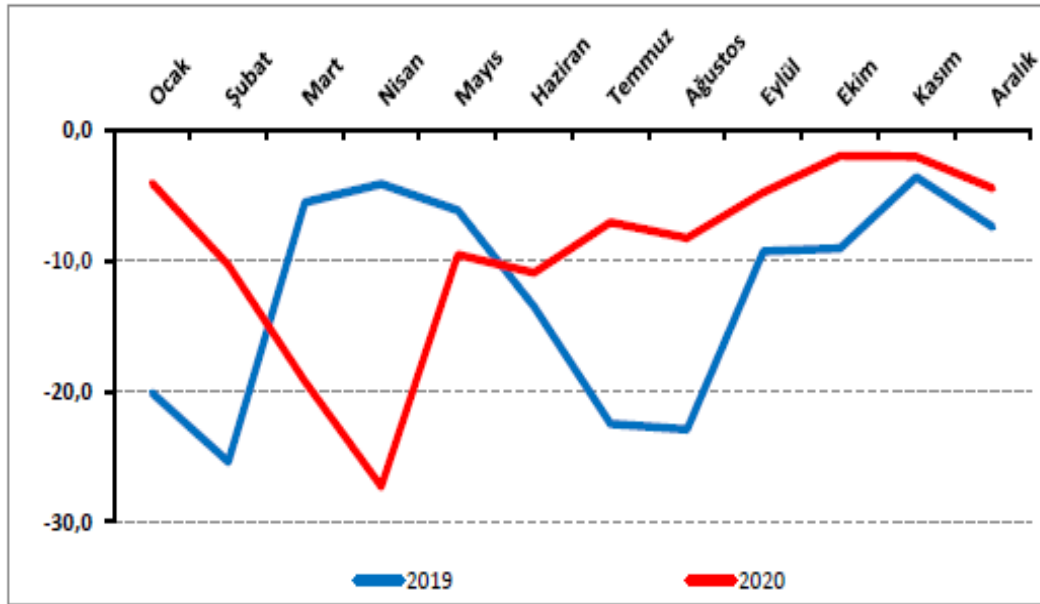
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2019	-15,6	-21,0	-11,7	-13,4	-17,9	-14,4	-9,2	-12,6	-16,9	-18,5	-20,8	-8,7
2020	-13,2	-15,7	-21,1	-25,4	-17,4	-21,5	-15,3	-14,9	-15,3	-12,2	-12,5	-7,1

2020 yılında perakendecinin satış beklentisi 2019 yılına göre arttı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri değerlerine 2020 ve 2019 yılları itibarıyla bakıldığında, beklentinin 2020 yılı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında 2019'un aynı dönemlerine göre daha düşük değerler aldığı görülmüştür. Diğer taraftan, önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin 2019 yılı ortalaması -12,5 puan iken 2020 yılı ortalaması -9,1 puan değerini almıştır. Çeyreklik dönemlerde incelendiğinde ise, 2020 yılının ikinci üç ayında 2019 değerinin 8 puan altında olduğu görülmektedir. Perakende sektörü için 2020 yılı, beklentilerin genel olarak 2019 yılına göre daha yüksek seyrettiği ancak, COVID-19 salgını süreci nedeniyle önemli ölçüde kesintiye uğradığı bir yıl olmuştur.

Aralık 2020'de -4,4 puan değerini alan önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 2,4 puan azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre 3,0 puan artmıştır. Aralık 2020'de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 31,7'si önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 40,8'i işlerinde kötüleşme beklediğini belirtmiştir. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise yüzde 27,5'tir.

Şekil-3. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Ocak – Aralık; 2019 – 2020)

Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

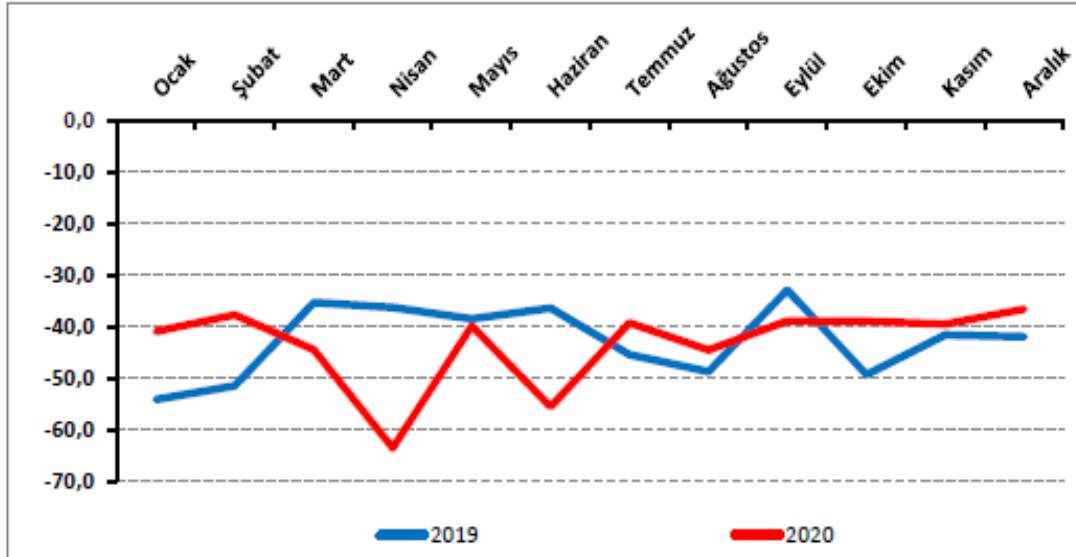
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2018	-11,6	4,6	-2,4	-5,3	-17,2	-2,3	-0,7	-10,1	-17,4	-22,3	-22,7	12,4
2019	-20,1	-25,4	-5,5	-4,1	-6,1	-13,5	-22,5	-22,9	-9,3	-9,0	-3,6	-7,4
2020	-4,0	-10,3	-19,2	-27,3	-9,5	-10,9	-7,0	-8,2	-4,7	-1,9	-2,0	-4,4

2020 yılında perakendecilerin iş hacimleri 2019 yılına göre azaldı

İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumuna 2020 ve 2019 yılları itibarıyla bakıldığında, 2020 yılı değerleri Mart, Nisan, Mayıs, Haziran ve Eylül aylarında 2019'dan düşük değer almıştır. 2019 yılı ortalaması -42,6 puan iken, 2020 yılı ortalaması -43,3 puandır ve 2020 yılının iş hacmi 2019 yılından daha kötü performans göstermiştir. Çeyreklik dönemler bazında geçen yıla göre işlerin durumu incelendiğinde, ikinci çeyrekte 2020 yılı değeri 2019 yılı değerinin 15,9 puan altındadır.

Aralık 2020'de ise endeks -36,6 puan değerini alarak, Aralık 2019'a göre 5,3 puan, Kasım 2020'ye göre ise 2,9 puan artmıştır. TEPE anketi katılımcılarının yüzde 19,6'sı geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 56,1'dir. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 24,3'tür.

Şekil-4. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Ocak – Aralık; 2019 – 2020)

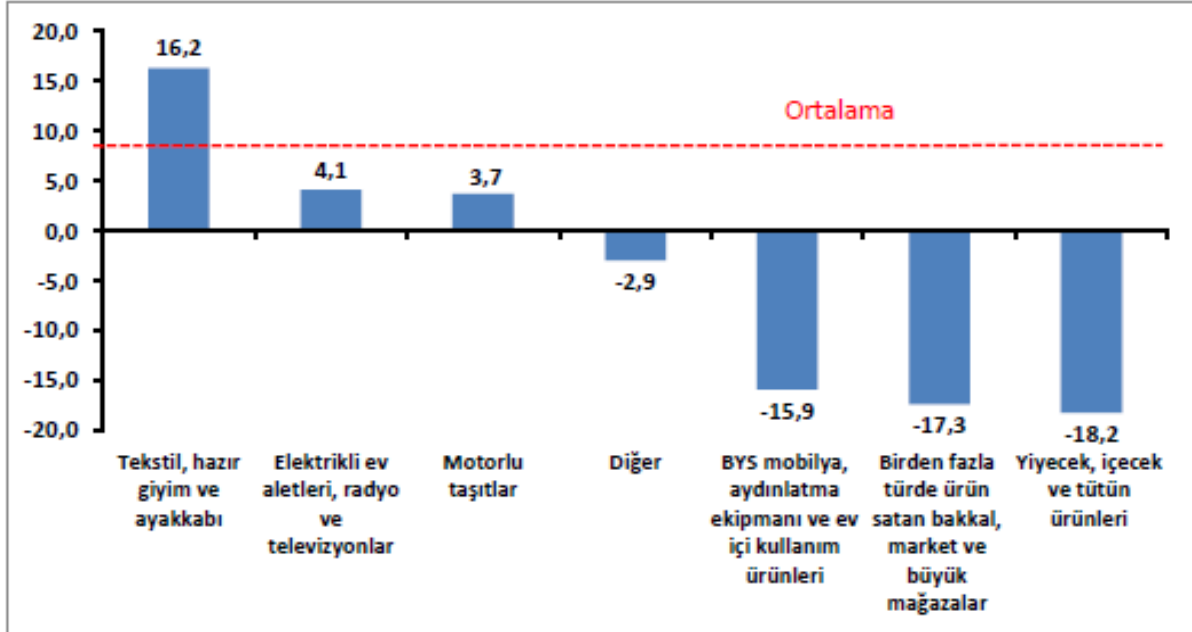
Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
018	-37,6	-19,5	-31,1	-31,3	-31,7	-25,8	-30,5	-34,5	-43,5	-54,3	-59,0	-33,5
019	-54,1	-51,4	-35,3	-36,3	-38,4	-36,4	-45,4	-48,6	-32,9	-49,3	-41,5	-41,9
020	-40,9	-37,7	-44,4	-63,5	-39,8	-55,5	-39,2	-44,5	-38,8	-38,9	-39,5	-36,6

Perakende güveni en çok “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” sektöründe arttı

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında, Aralık 2020’de geçen yılın aynı dönemine göre “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı”, “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” ve “motorlu taşıtlar” sektörlerinde artış; “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)”, “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri”, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” ve “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörlerinde azalış görülmüştür. “Tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” sektörü ortalama değişimin üzerinde değer alırken; “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar”, “motorlu taşıtlar”, “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)”, “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri”, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” ve “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörleri ortalama değişimin altında değer almıştır. Perakende güveni en fazla “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektöründe azalmıştır. Söz konusu sektörel farklılaşmalar, yiyecek, içecek, akaryakıt ve eczane gibi zorunlu ihtiyaçların kapsandığı sektörlerde satışların daha olumsuz etkilendiğini göstermekte; COVID-19 vakalarının artması nedeniyle salgını önleyici tedbirlerin Aralık ayı itibarıyla sıklaştırılması ve karantina önlemlerinin alınmasının bu gelişmede etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Şekil-4. Alt sektör bazında TEPE’nin Aralık 2020’de geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)

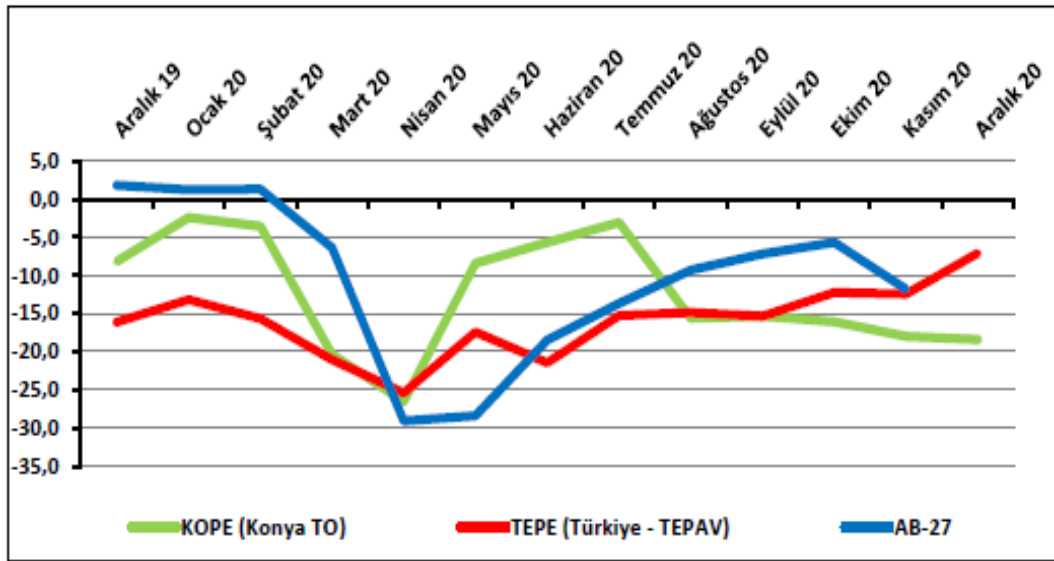

Konya'da perakende güveni Türkiye genelinden olumsuz ayrıştı

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) iş birliğinde gerçekleştirilen Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE) kapsamında, Şubat 2012'den bu yana Konya'da faaliyet gösteren 300 perakendeci ile her ay yüz yüze anketler yapılmaktadır.

Aralık ayında TEPE -7,1 puan değerini alırken KOPE -18,4 puan değerini almıştır. KOPE, geçen yılın aynı dönemine göre 10,2 puan azalırken, TEPE 9,0 puan artmıştır. KOPE değeri bir önceki aya göre ise 0,4 puan azalmıştır.

Şekil-5. KOPE, TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Aralık 2019 – Aralık 2020)

Tablo-5. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
!018	6,1	3,5	0,1	-2,5	0,7	-0,1	1,7	-4,9	-5,2	-11,6	-13,7	-13,9
!019	-14,3	-15,8	-13,6	-11,9	-14,0	-9,5	-14,2	-12,5	-14,9	-16,2	-9,7	-8,2
!020	-2,4	-3,5	-20,4	-26,5	-8,4	-5,7	-3,1	-15,7	-15,3	-16,1	-18,0	-18,4

Perakendecilerin beklentileri geçen yıla kıyasla arttı

TEPE anketine soru bazında bakıldığında, Aralık 2020’de, “geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu”, “önümüzdeki 3 ayda istihdam ve satış fiyatı beklentileri” ve “işlerin geçen yıla göre durumu” göstergeleri hem Aralık 2019’a göre, hem de Kasım 2020’ye göre artmıştır. “Önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş ve satış beklentileri” ve “gelecek yıl mağaza sayısı beklentisi” göstergeleri Aralık 2019’a göre artış gösterirken, Kasım 2020’ye göre azalmıştır. Geçmiş döneme ilişkin değerlendirmelerdeki iyileşme, salgının birinci dalgasının geride kalması ve sonrasında yaşanan kısmi toparlanma ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan, gelecek döneme dair beklentiler Kasım ayına kıyasla olumsuzlaşmıştır. Aralık ayında vaka sayılarının artmasıyla tedbirlerin sıklaştırılmasının satışları kısıtladığı, dolayısıyla beklentileri bozduğu değerlendirilmektedir.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 12/2019	Endeks 11/2020	Endeks 12/2020	Bir önceki aya göre değişim 12/2020	Bir önceki yılın ayını ayına göre değişim 12/2020
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-56,3	-46,2	-33,4	12,8	22,9
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ³	15,4	10,8	16,5	5,7	1,1
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-13,1	-4,1	-7,6	-3,5	5,5
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-7,4	-2,0	-4,4	-2,4	3,0
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-3,7	5,7	14,3	8,6	18,0
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	36,4	41,1	43,8	2,7	7,4
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-41,9	-39,5	-36,6	2,9	5,3
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	3,9	10,6	7,3	-3,3	3,4

³ Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablo-4’deki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.